

www.unijairl.org

УНИЈА

БИЛТЕН

Број 6. Год. II Београд фебруар 2005. Бесплатан примерак ISSN 1820-3531

Издавање овог Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице УН (UNHCR)

БОРИС ТАДИЋ, ПРЕДСЕДНИК СРБИЈЕ, НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ ДОШАО САМ С ПОРУКОМ МИРА

Током дводневне посете Косову и Метохији Борис Тадић, председник Србије, посетио је Приштину, Шилово, Церницу, Штрпце, Велику Хочу, Ораховац, Бело Поље, Бајусе, Липљан, Грачаницу, Косовску Митровицу, као и манастире Свете Арханђеле, Високе Дечане и Зочиште. Ниједан народ у Европи не живи теже него Срби на Косову и Метохији и њу чињеницу нико не може да негира, сумирао је Тадић резултате своје посете, подсећајући да, без јаких савезника, сами не можемо решити проблеме у покрајини. Косово и Метохија је део Србије и Црне Горе по нашем и по међународном праву, и то је став који ћу једнако заступајући и у Београду и у Приштини. Зато тражим мир, јер ако га имају Албанци морају га имати и Срби, изнео је Тадић своје ставове о актуелној ситуацији на Косову и Метохији.

Председник Тадић, свој боравак на Косову и Метохији, започео је посетом средишту UNMIK-а у Приштини, где га је дочекао Сорен Јесен-Петерсен, специјални изасланик генералног секретара Уједињених нација. Испред зграде, у којој је смештена администрација UNMIK-а, делегацију из Београда, дочекало је неколико стотина протестаната уз звуке пиштаљки и бацање јаја на председничку колону.

На зградишту цркве у Приштини

Након састанка с Петерсеном, председник Тадић, упутио се у остатке порушене цркве Светог Николе у Приштини. Том приликом, подсетио је присутне да је, пре доласка међународних снага, у Приштини, живело преко 40 хиљада Срба, а да тренутно, у потпуној изолацији, живи само неколико породица. Потом се председник упутио у

Места која је председник Борис Тадић посетио, обележена су маслиновом гранчицом

Косовско поморавље. У селу Шилово, наслоњеном на ободу Гњилана, Тадића су, испред основне школе, бурно поздравили мештани села и околних српских енклава. Након Шилова, председник је посетио оближњу Церницу, за коју је рекао да је један од симбола српског страдања на Косову и Метохији. Уручујући заставу Републике Србије, директору Основне школе "Бранко Радичевић", Тадић је рекао да не жели да било ко помисли да Србија наступа на "стари начин". "Уручујем ову заставу као симбол нашег постојања, уз уверење да ћемо овде и даље

Добродошлица Председнику

постојати као и до сада", рекао је председник Тадић, који је пре него што је напустио Церницу, запалио свећу на гробу трагично страдалог дечака Милоша Пекаљића.

Химном "Боже правде", велики број грађана општине Штрпце, најјужније српске енклаве, смештено подно Брезовице, дочекали су свог председника. На митингу, одржаном по јаком пљуску, Тадић је присутнима рекао да је на састанку с Петерсеном тражио додатне мере сиг-

Незаборавна ноћ у Великој Хочи

Председник је сам изабрао Велику Хочу - место, где жели да преноћи. Вероватно због тога што Велика Хоча има тринаест средњевековних цркава и споменика и што је ова енклава и људи који у њој живе "прича за себе". Захваљујући нашој цркви, оцу Миленку из Велике Хоче, свим људима из Хоче и Ораховца, који су дошли да виде свог председника, да се друже, сви смо провели незаборавну ноћ - открива **Млађан Ђорђевић**, неке, до сада непознате, детаље посете председника Тадића Косову и Метохији.

урности за Србе и уважавање њихових права. Први дан посете председник је завршио у Великој Хочи, где је и преноћио.

Независност Косова је неприхватљива

Посетом Ораховцу, обиласком тамошње цркве и обраћањем преосталом српском становништву у том граду, којих је од четири хиљаде остало нешто мање од

петсто, председник Тадић је започео други дан своје посете покрајини. "Тражим помоћ од међународне заједнице, да се реши проблем српског и другог неалбанског становништва на простору Косова и Метохије", рекао је Тадић мештанима Ораховца, додајући да је за Србију независност Косова неприхватљива и да би била учињена страшна грешка уколико би се међународне снаге повукле с Космета. "Ни једно ни друго не сме да се дозволи", истакао је Тадић. Потом је посетио манастир Дечане, где је осим с братством манастира, разговарао и с **Рихардом Росманитом**, командантом мултинационалне бригаде југозапад.

Наредна дестинација председничке делегације била је посета Белом Пољу. С мештанима села, председник је

Без цркава не постојимо

Приликом посете Косову и Метохији, председник Тадић, посетио је манастире Свети Архангели, Високи Дечани, Свете Врачеве у Зочишту и Грачаницу, цркве у Батусима, Ораховцу и Великој Хочи. Након разговора у УНМИК-у, Борис Тадић се обратио бројним домаћим и страним новинарима, као и новинарима локалних медија, на зграишту цркве Свети Никола у Приштини. Том приликом, истакао је, да уважава легитимне интересе албанског народа, али да захтева да се уважавају и интереси Срба. "Један од интереса је и право на живот, рад и слободу кретања, али и исказивање

Борис Тадић са игуманом Германом у посету манастиру Свети Архангели

верских осећања. Ја сам председник државе која жели да буде део модерних европских народа који поштују међународна правила и вредности. Ако се борим да џамије буду обновљене, захтевам да и овај црквени објекат буде обновљен, јер без цркава ми не можемо да постојимо", рекао је Тадић. У току посете манастиру Свети Архангели, кога су албански екстремисти запалили у прошлогодишњим мартовским немирима, председник Тадић задржао се у разговору с игуманом Германом и монашким братством, који су се крајем прошле године уселили у обновљени конак манастира. Другог дана посете, председник је обишао манастир Високи Дечани, где је у његову част одслужена свечана доксологија. Епископ Теодосије је, том приликом, поздравио председника, захваливши му се на посети " која представља охрабрење монашком братству и православном српском народу на Косову и Метохији", и у знак захвалности поклонии икону Христа Пантократора, рад

дечанских монаха. Захваљујући се на поклону, председник Тадић је рекао да доноси поруку мира, на првом месту Србима, али исто тако и албанском народу и свим осталим који живе на простору Косова и Метохије. После посете Високим Дечанима, председник је обишао и манастир Грачаницу. Пред више од хиљаду окупљених грађана, председника је у порти манастира поздравио владика рашко-призренски Артемије.

Посета Тадића није провокација

Командант снага KFOR-а, француски генерал **Ив де Кермабон**, изјавио је да боравак председника Тадића на Косову и Метохији, не види као провокацију тамошњих грађана. Он је оценио, да је одобравањем овакве посете и обезбеђивањем пратње, показана политичка и демократска зрелост. Иначе, Тадићев боравак на Космету обезбеђивало је више хиљада припадника међународних снага, косовске полиције, а KFOR је из хеликоптера надгледао подручја која је он обилазио. Де Кармабон је обећао да ће припадници KFOR-а, учинити

све како би гарантовали бољу безбедност на Космету, посебно српској заједници, као и да ће подстаћи враћање поверења међу свим етничким заједницама. Шеф UMNIK -а, Сорен Јесен-Петерсен, у разговору с Борисом Тадићем, изразио је наду да ће председник искористити ову посету да добије потпуни увид у ситуацију на Косову и Метохији. Он је, такође, оценио да би Тадићева посета могла да помогне у решавању проблема снабдевања електричном струјом у неким српским селима на Косову и Метохији.

разговарао о томе како напредују радови на кућама које се обнављају након што су пре тога два пута рушене. После Белог Поља, председник је посетио Батусе и Липљан. Том приликом Тадић је истакао да се Срби овде суочавају с многобројним проблемима, нема струје, воде, слободе кретања, наглашавајући, да без сарадње са савезницима

Детаљ са гробља у Церници

тешко можемо решавати нагомилане проблеме. Затим је председник обишао Грачаницу, а своју посету завршио је у Косовској Митровици, где је у пратњи грађана, око 22 часа прошетао до главног моста на Ибру, "границе" која дели северни од јужног дела града.

Грачаница у ишчекивању Председника

Логиком на председника

- Осим јаја, грудви снега, каменица, председник Тадић је "имао срећу" да, пролазећи кроз Дечане, аутомобил којим се возио буде погођен и лопатом за чишћење снега - рекао је, за Билтен Уније, **Млађан Ђорђевић**, заменик директора Народне канцеларије председника Републике, иначе један од организатора овог пута, који упркос наведеним инцидентима, одаје признање међународним снагама безбедности на добро обављеном послу.

- За мене је важно да је посета апсолутно успела, да смо имали прецизан план и да смо тај план испоштовали скоро у минут. Председник је видео све оно што је желео да види и посета је остварила свој циљ, а превасходно тај циљ је био да се председник лично увери како српски народ живи на Косову и Метохији. Значајно је било да и страни новинари својим редакцијама пошаљу праве слике о страдању Срба на Косову и Метохији. Они су то професионално урадили и мислим да је Србија овом посетом скренула пажњу светске јавности на тај проблем. Верујем, да ће од ове посете, па надаље, позиција Србије у свим преговорима, и у односу с међународном заједницом и у односу са Албанцима, бити другачија. То јест да ће се много више уважавати шта је реалан живот Срба на Косову и Метохији - прича Ђорђевић.

ДРАГИША ДАБЕТИЋ РЕПУБЛИЧКИ КОМЕСАР ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ

ИНТЕГРАЦИЈА РАСЕЉЕНИХ, ТРЕНУТНО, НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР

Често пута се интерно расељена лица, при остваривању својих права, налазе у дилеми, ко је надлежан за њихову регистрацију, пружање одређене хуманитарне помоћи, евентуалну интеграцију у локалне средине, остваривање пензије и многе друге проблеме с којима се они сусрећу у свакодневном животу. Управо из тих разлога, Драгишу Дабетића, Републичког комесара за избеглице, питали смо да нам разјасни надлежности Комесаријата за избеглице, када су расељена лица у питању.

Комесаријат за избеглице, пре свега, даје статус расељеним лицима, односно ми им издајемо легитимације које служе као једна врста личног документа. Други велики задатак Комесаријата је да покрива збрињавање расељених лица у колективним центрима, како у централној Србији тако и на Косову и Метохији. У овом тренутку у 120 колективних центара у ужој Србији налази се 11 хиљада људи, од којих 60 процената чине расељена лица са Косова и Метохије. Исто тако, у 19 избегличких центара на Космету, смештај је пронашло преко хиљаду интерно - интерно расељених. Наравно, ми водимо рачуна о свима њима. Покривамо њихова права, али Координациони центар је више задужен за решавање питања расељених лица. Морам признати да се понекад те надлежности и мешају, али све у жељи да се проблеми с којима се сусрећу расељена лица што успешније решавају.

* Да ли је на нивоу Републике Србије још неко од

органа власти активан у решавању проблема расељених?

Комплетна влада Србије је ангажована, наравно, свако у свом домену рада. Пре свих, Министарство за социјална питања, које покрива сегмент решавања пензија и неких других социјалних давања. Координациони центар је и основан као оперативни орган владе Србије и Савета министара Државне заједнице Србија и Црна Гора, са циљем да помогне расељеним лицима при повратку, у пружању хуманитарне помоћи, решавању правно-имовинских и стамбених проблема. То свакако не значи, да ми из Комесаријата, не предузимамо још неке мере. Сада тражимо алтернативни смештај за расељена лица која су смештена у колективним центрима. То не значи интеграцију, нити било какву изградњу станова и кућа као што радимо за избеглице, али неки вид збрињавања, бољи од смештаја у колективним центрима, свакако. Ако обезбедимо одређена средства врло брзо ћемо кренути с тим програмима.

• *Сћановници колективних центара су упуштени за свој сћанус због најава да ће до краја ове године колективни центри бити зашворени.*

Пазите, не волим да се држим рокова, у смислу, ето ми морамо до одређеног времена да затворимо избегличке центре. Не морамо, ништа ми не морамо, осим да испоштујемо људе који су смештени у колективним

центрима. Значи, динамика затварања колективних центара зависиће директно од финансијских средстава који покривају одређене програме. Зато, не могу да кажем да ћемо затворити све центре до краја 2005. године, ако не будемо имали довољно пара за алтернативни програм смештаја. То знају и донатори. Када питају шта је с колективним центрима, ја могу да има кажем: "Господо, од ваших финансијских средстава зависи и динамика затварања колективних центара". За сада су обезбеђена одређена средства и ми ћемо морати смањити број колективних центара, јер су они, нажалост, нужно зло. Њих стварно треба једном затворити. Али, управо због великог броја расељених лица затварање колективних центара нећемо спровести до краја године као што је било планирано.

• Рекли с'ће да алтернативни смештај расељених лица не значи и интеграцију расељених у локалне средине?

Интеграција у овом тренутку не долази у обзир. Интеграција би значила да смо ми дигли руке од Косова и Метохије, односно, од права тих прогнаних људи. Овде има много сличности са повратком избеглица у Хрватску.

Ско милиона динара за колективне центаре на КиМ

"Републички комесаријат за избеглице покрива трошкове за одржавање 19 колективних центара на Косову и Метохији. Расељеним лицима, која су донедавно боравили у школи у Косовској Митровици, исхрану је плаћао Комесаријат из својих средстава. У Грачаници помажемо лицима смештеним у једном обданишту. У Шилову смо отворили кухиње и вршимо им доставу намирница. Трошкови Комесаријата, за наведене програме, износе преко 100 милиона динара годишње, а то није мала цифра. Помажемо и остале програме на простору покрајине. Били смо дужни и да организујемо косовске изборе и то смо урадили. Тачно је да је изашло само 500 бирача од 103 хиљаде уписаних, али наша дужност је била да омогућимо људима да изађу на биралишта, а њихово демократско право је да изаберу

да ли ће то урадити или не. Преко Комесаријата је ишла и помоћ владе Русије (монтажне куће, које су на Космет прослеђене после мартовског погрома). Комесаријат је учествовао у још неким акцијама пружања помоћи преосталом становништву на Космету, али ово не говорим да бих хвалио рад Комесаријата, већ да истакнем да сва та средства

долазе из буџета владе Србије и да се то зна, јер има много прича да Влада не помаже те људе" каже Драгиша Дабетић

Да бисте ви некоме рекли да се определи између повратка или локалне интеграције, он мора да има избор између те две опције. Расељени немају тај избор, они су принудно овде, а за повратак им нису обезбеђени услови. Оног тренутка, ако расељено лице добије сва права на Косову и Метохији, па он изабере после тога да живи у Србији, онда је то право његова избора. Али, тренутна интеграци-

Изре с бројкама

"Према евиденцији Комесаријата за избеглице, на простору централне Србије налази се 207 хиљада расељених лица. Од те бројке, две трећине су Срби, док чак њих 60 хиљада нису Срби. Тридесет и једна нација налази се међу том једном трећином расељених. Међутим, у склопу кампање, коју води албански лоби, жели се приказати да по попису из 1991. године није било онолико Срба на Космету, колико је стварно тада пописано. Њихова рачуница разликује се у томе да избеглих Срба има 155 хиљада, а не 207 хиљада, и када се томе дода нешто више од 100 хиљада преосталог српског становништва на Космету, онда се те бројке подудару са пописом из 1991. године. Неко свесно прелази преко чињенице да је преко 60 хиљада људи других националности протерано са Косова и Метохије. Опет, такве тврдње нам, у неку руку, и одговарају, јер из ових бројки произилази да, као држава, приступамо врло толерантно према свима који су протерани са Косова и Метохије" - тврди Дабетић.

ја у условима, када су се расељени силом прилика нашли ту где јесу, није остварљива. Нико неће да види суштину проблема, поготово, не тренутна власт у Приштини, која би једва дочекала да се процес интеграције реализује. Уосталом, где те људе да интегришемо, па они су ионако у својој држави. Значи, програма интеграције у том смислу неће бити и једноставно ми се боримо да се ти људи врате на Косово и Метохију, односно, да им се врате сва права и да онда сами одлучују о својој судбини.

• Реађујете са гостима емоција када причате о овој теми....

Па нису ти људи с Косова и Метохије пали с крушке, они су доле живели стотинама година, имали велика имања. Тамо су њихови корени. Изгубили су све оно што су имали. Они који нису имали имања, поседовали су станове, радили у својим предузећима. Сада када се њихове фирме приватизују, они су искључени и из тога процеса. Већина људи би да се врати на Космет. Зато увек када о томе говорим, прораде емоције. Када питате расељена лица да ли би се вратили, одговор је готово истоветан: наравно, али... То али је велика непознаница, како за њих, тако и за међународну заједницу. Интеграција је најлакше решење и за међународну заједницу, у смислу, дајте, кад су већ ту видите шта ћете с њима. Ово мало слободније говорим, али због свих наведених разлога, ми морамо још чвршће да се боримо за повратак расељених и за остваривања свих њихових права.

У ПОСЕТИ РАСЕЉЕНИМ ЛИЦИМА СМЕШТЕНИМ У КОЛЕКТИВНОМ ЦЕНТРУ "КАРАЂОРЂЕВ ДОМ" У РАЧИ

И ДЕЧЈИ ВРТИЋ У СКЛОПУ ЦЕНТРА

Општина Рача, на својих 15 хиљада становника 2000. године имала је више од 2100 избеглих и расељених лица. У самом општинском средишту њај однос је био још драстичнији. На 3600 домицилног становништва у четвори колективна центар било је смештено преко 1200 људи. Сваки четврти становник ове шумадијске вароши дошао је са стране. Данас у Рачи има преко 100 избеглих и преко 650 расељених лица. Остали су своје место под сунцем приказали на неком грудом месту или су се индигрисали у локалну средину.

Заинтриговани прилогом о посети колективном центру "Карађорђевог дома" у Рачи, који су нам послали представници удружења "Божур" из Смедеревске Паланке (чију смо краћу верзију објавили у прошлом броју), одлучили смо да посетимо овај центар и да читаоцима Билтена Уније покушамо да дочарамо услове у којима живе око 300 расељених лица која су тамо пронашли тренутно уточиште. Пут до ове шумадијске вароши водио нас је преко Смедеревске Паланке.. У хаскању са представницима мобилног правног тима удружења "Божур", који се заједно са нама упутио у "Карађорђевог дома", брзо стижемо до одређеног места. Уосталом, и није га тешко наћи. Импресивно здање, на чијој се фасади види да га је "нагризао зуб времена", налази се готово у центру Раче. **Звонко Живановић**, управник колективног центра, са својим сарадницима срдечно нас дочекује у канцеларији. Док, **Срђан Дончић**, правни саветник удружења "Божур" након само неколико минута прелази на "своје послове", упућујемо се према најмлађим становницима центра.

Дечји вртић

У сутерену дома у скромним, али пристојним условима смештен је дечји вртић. Док покушавамо да започнемо разговор са васпитачицама, својим жамором деца нам то онемогућавају. Тек пошто смо чули како они певају и

рецитују, "дозволили" су својим васпитачицама Милице Ђорђевић и Јасмини Гајић да нам кажу неколико речи о раду вртића.

- У марту ће бити четири године од како је вртић почео са радом. Тренутно се у њему налази двадесетеро деце и

сви они су житељи колективног центра. Родитељима много значи да им деца похађају вртић. Прво, због тога што живе у "параванима" (ограђеном простору у великим собама), где деца не могу да проведу читав дан. Друго, родитељи не смеју саме да их пусте напоље, јер се дом налази у главној улици. И треће, оно што је свакако најважније, деца доста науче у вртићу, имају топли оброк, боље одржавају хигијену, а када су лепши дани већину времена проводе играјући се на дечјем игралишту - каже васпитачица **Милица Ђорђевић**.

Судбине

Поздрављајући се са децом враћамо се у канцеларију управника. Тамо, још увек, правни саветник ради са својим корисницима. Затичемо га у разговору с **Николом Димитријевићем**, расељеним лицем из Топличана, села поред Липљана. Димитријевићу је бесплатно урађена тужба за накнаду штете и њему преостаје само да је преко Координационог центра упути косовским судовима. Сличне проблеме има и **Борислав Ристић** (59), који је 1999. године овде дошао из Црквене Водице. Њему је изгорела кућа и нема где да се врати. Заједно са **Славицом Милуновић**, извршним директором удружења "Божур", полазимо до "паравана" у коме живи Борислав са болесном супругом Бисерком (57). Њих двоје преживљавају од дела плате коју он добија од Електропривреде Србије. Ограђен простор, три са два, у

Карађорђевог дом

- Колективни центар "Карађорђевог дом", у којем су смештена интерно расељена лица са Косова и Метохије основан је 21. августа 1999. године. Центар је добио име по истоименом здању које је 1932. године изградила краљица Марија. До 1998. године овде је била смештена Основна школа "Карађорђе", а након тога овај објект био је уступљен припадницима војске. У тада руинирану

зграду Карађорђевог дома, смештено је 397 расељених лица. Залагањем општине, здравствених и просветних стручњака и уз помоћ већег броја донатора од 1999. године, па до данас учињен је велики помак у стицању бољих

хигијенских и животних навика, а укупно је у његову адаптацију уложено пола милиона евра - каже **Милија Живановић**, повереник Комесаријата за избеглице, и додаје да су до пре неколико месеци у дому радиле многе секције у којима су његови становници, претежно они млађи, проводили слободно време. Свакако највише успеха имала је драмска секција, чији је водитељ био познати глумац **Владан Савић**. Са представом "Радован III" гостовали су у више од 25 градова широм Србије, а са овом представом били су и у Данској. Осим драмске у дому су радиле и плесна и спортска секција..

који једва могу да стану два кревета и мали сто је све оно што они тренутно поседују. Хладноћу им разбија поглед на иконе за које кажу да су једне од ретких ствари које су понели са собом приликом прогона са Косова и Метохије.

У нешто топлијој соби, налазимо **Саку Агима**, који је са својом осмочланом породицом избегао из села Требевић, општина Пећ. Он планира да се врати. Међутим, не би повео децу са собом, јер се још увек плаши за њихову безбедност. Био је у родном селу и тамо затекао спаљену кућу. Сматра да ни овде нема услова за нормалан живот, а ако би му неко помогао да обнови кућу, и када би добио некакав мали стакленик или нешто слично, вратио би се одмах у родни Требевић.

Живој тече даље

У Центру је до данас склопљено четири брака и рођено осам беба. Један од оних, који су овде пронашли своју изабраницу, је и **Јаблан Перовић**, расељено лице из

општине Исток. "Упркос томе што у саставу дома има дечји вртић и кухиња ситуација је доста тешка. Наиме, само двадесет процената становника дома има каква-таква примања. Да немају обезбеђен један оброк и довољно хлеба многе породице би биле гладне, поготово у овом зимском периоду, када је изузетно тешко пронаћи било какав сезонски посао", прича нам Јаблан. Ни он не размишља о повратку на Космет. Не мисли ни да је Рача место у коме ће се стално настанити јер, како каже, "овде је све стало", мислећи, пре свега, на привредне токове.

Донајтори

-Хуманитарна организација, Данска народна помоћ (ДНА), обавила је све важније радове на адаптацији дома. Урађена је комплетна кровна конструкција, парно грејање у целој згради и подови подрумских просторија са столаријом. Око дома урађена је нова ограда, а у самом дворишту дечје и спортско игралиште. ДНА је у сарадњи са НУ "Божидар Аџија" организовала низ курсева

(фризерски, компјутерски, кројачки, обућарски, столарски), како би расељена лица добили сертификате и на тај начин лакше дошли до посла - наводи Звонко Живановић, управник дома, замоливши нас да обавезно поменемо и швајцарску хуманитарну организацију (SDC), која је опремила модерну кухињу и уредила санитарне чворове, као и поликлинику "Свети Јован" из Крагујевца, чији лекари редовно обављају специјалистичке прегледе и лакше хирушке интервенције становницима центра.

ЈОШ УВЕК НЕПОЗНАНИЦА

И поред тога, што Општинске радне групе на Косову и Метохији, раде већ дужи период, а закључци са њихових седница имају велики утицај на повратак, за многа расељена лица њихова улога још увек представља велику непознаницу. Због тога ћемо у овом броју читаоцима Билтена Уније, покушати предочити шта је то ОРГ и пренети закључке са неких седница ОРГ одржаних у протеклом периоду.

Улога Уније, у учешћу интерно расељених лица на ОРГ, огледа се у томе да заједно са представницима UNHCR-а и Данског савета за избеглице (DRC), на основу предлога расељених лица, селекује, односно, бира људе који су од својих сународника или удружења расељених, предложени да учествују у раду ОРГ. Извршна канцеларија Уније, осим тога, пружа техничку помоћ при састављању и прикупљању записника са одржаних састанака ОРГ и презентује у јавност најважније закључке који су донесени на седницама ОРГ.

Током протекла два месеца одржано је више ОРГ и то у Призрену, Подујеву, Урошевцу, Пећи, Клини, Косовској Витини, Ораховцу, Косово Пољу, Штимљу, Гњилану, Косовској Каменици и Новом Брду.

На свим састанцима, осим о безбедној ситуацији у свакој од наведених општина, централна тачка дневног реда односила се на повратак и обнову порушених кућа. У извештају београдске Канцеларије UNMIK-а за повратак и заједнице каже се да Каменица предњачи у примени стандарда, да, у општини Урошевац, пројекти за обнову кућа и повратак добро напредују, док би реализација пројекта повратка у општини Исток требало да почне почетком марта. Једногласно је усвојена општинска стратегија за повратак у општини Ораховац, као и концепт папир за обнову кућа у селу Зочиште, а у данашњем броју представимо вам најважније закључке са састанака ОРГ одржаних у Подујеву и Клини.

Шта је ОРГ?

Општинска радна група (ОРГ) је локални координациони форум за пројекте повратка. Она помаже да се чује глас расељених лица у обликовању властитих перспектива за повратак и омогућава расељеним лицима и представницима локалних заједница на Космету да директно комуницирају. На састанцима ОРГ присутни су и представници међународне заједнице, донатори, локалне власти, невладине организације и други фактори који имају утицај на повратак расељених лица.

Међуетнички дијалог мештана села Ливадице

На састанку ОРГ у Подујеву, којем је председавао **Шахзад Бангаш**, локални администратор UNMIK-а, представници КФОР-а и Косовских полицијских снага (KPS-а),

узнали су присутне да је безбедносна ситуација у овој општини добра и да у последња два месеца није било међуетничких сукоба. На ОРГ представљена је и општинска стратегија за повратак у 2005.

години, за коју је, **Миломир Јовановић**, представник расељених лица, рекао да је то добар докуменат и да треба устрајати у његовој реализацији. Слична размишљања имали су и представници локалних власти и међународних организација, уз опаску, да би требало прецизније одредити носиоце активности, како би се могло знати ко је одговоран за евентуално неиспуњење зацртаних планова. Са ове седнице, ваља истакнути, да је учињен први корак у остваривању међуетничког дијалога мештана села Ливадице. Наиме, почетком фебруара, након шест година, одржан је у Приштини први сусрет Срба и Албанаца, који је протекао у доброј атмосфери, а наредни дијалог заказан је за средину марта у Ливадицама или Подујеву.

У Видању изграђено 25 кућа

На састанку ОРГ у Клини, којим је председавао **Иљаз Исмаил**, локални администратор, као позитиван пример истакнуто је именовање **Татјане Тошић**, за шефа Канцеларије за локалне заједнице и пријем једног преводиоца за српски језик у општинској администрацији. Усвојена је и стратегија за повратак у 2005. години, на чији садржај су представници српске заједнице имали одређене примедбе. Тако је **Ненад Стошић**, расељено лице из Дреновца, питао због чега је ово село запостављено у плановима за повратак, а **Драган Дончић**, учесник ОРГ из Клине, питао је због чега се ништа не ради на повратку у град Клину, када за то улагања нису потребна. Предочено је да је у селу Видање изграђено 25 кућа, а у наредној фази требало би да се гради још 15 кућа за расељена лица и пет кућа за албанску заједницу. За село Бреково израђен је концепт папир, са којим се сагласио **Андреја Бањац**, представник овог села у ОРГ. Он је истовремено поставио питање да ли ће повратници после изградње кућа имати слободу кретања, могућност запослења, здравствену и социјалну заштиту. **Шпенд Трдевај**, председник ИО СО Клине, рекао је да се неке посебне привилегије повратницима не могу гарантовати, али да ће општинска администрација, у границама својих могућности, пружити све што је потребно, расељеним лицима приликом њиховог повратка.

СВЕТИ СПАС

ПОВРАТАК У ГРАД ПРИЗРЕН

У складу са захтевима интерно расељених лица и стратегијом UNMIK-а у 2005. години, за повратак интерно расељених лица у урбане средине, на седници Општинске радне групе Призрен, одржаној почетком фебруара, постављено је питање повратка у град Призрен. Након обављених припрема, на наредној седници, заказаној за почетак марта, отпочеће конкретнији разговори за повратак у овај град.

На поменутој седници, дата је информација, да је Дирекција за стамбено имовинска питања (HPD) припремила 120 решења за деложацију (ослобађања станова и кућа од узурпатора), а да је у могућности да за релативно кратак временски период ослободи још 120

Информације о захтевима предајим HPD

Дирекција за стамбено-имовинска питања (HPD), бави се решавањем стамбених и имовинских питања на Косову и Метохији. У Приштини је оформљен Call center, односно директна телефонска линија (038) 249-936, где сви они који су предали своје захтеве могу добити информације везане за њихов предмет.

Решења готових предмета подижу се у београдској и подгоричкој канцеларији HPD сваког радног дана од 9-16,30. У београдској канцеларији обавештења се могу добити на телефон (011) 3345-513 или директно на адреси Косовска 49. Сви остали подаци могу се пронаћи и на интернет адреси www.hpdkosovo.org.

кућа и станова. Општинска радна група Призрен, као и новоформиран Комитет за повратак и реинтеграцију, подржавају повратак расељених у град Призрен. UNMIK-у сарадњи са HPD-ом, у издавању наредних 120 решења и ослобађању узурпираних кућа и станова, на приоритетну листу ће ставити ослобађање имовине повратницима, како би исти могли да се у што скорије време врате у своје домове.

У жељи да се што боље припреми за повратак у град Призрен, удружење "Свети Спас" је, у фебруару месецу, покушало са активнијом координацијом међу расељеним лицима. Идеја нам је била да из свих градова у којима је привремено измештен већи број расељених лица, добијемо представнике, које су сама расељена лица предложила. Наредни задатак нам је био да одржимо припремни састанак са представницима расељених, и да на седници предвиђеној за 9. март у Призрену, заједнички наступимо. И овај смо задатак испунили. На наредној седници ОРГ Призрен, након координације и припремног састанка, своје предлоге изнеће 12 представника ИРЛ.

Да би повратак протекао организованије, позивамо расељена лица заинтересована за повратак у град Призрен, да се јаве канцеларији Удружења "Свети Спас", на телефон 011/686-161. Све пристигле податке,

Панорама Призрена

Удружење ће периодично прослеђивати UNHCR-у Београд и Призрен, DRC-у, ICMC-у, Координационом центру, Министарству за повратак привремене владе Косова и осталим организацијама заинтересованим за помоћ у повратку. Неопходно је да се у првом таласу пријаве искључиво она лица која су недвосмислено, у постојећим условима, спремна да се врате у свој дом. Општина Призрен је за такве повратнике у обавези да обезбеди одрживост, а Министарство за повратак је обећало запослењ. А први повратници се очекују на пролеће ове године. "Свети Спас" ће, у сарадњи са Унијом, настојати да омогући представницима из свих градова да присуствују седници ОРГ у Призрену 9. марта, о чијем исходу ћемо вас информисати у наредном броју Билтена Уније.

ПОДРШКА ПОВРАТКУ

Удружење грађана за помоћ расељенима са Косова и Метохије "Свети Спас", издало је четврти по реду Билтен који одсликава активности у 2004. години на пројекту ИДИ-ВИДИ посета и информисања расељених лица, заинтересованих за повратак у призренску општину. Билтен је продукт континуиране сарадње организације "Свети Спас"

Са једног од састанака о повратку у Призренски регион

с Норвешким саветом за избеглице. У прошлом броју смо вам пренели део извештаја који у целини можете пронаћи у Билтену бр. 4. под називом "Подршка повратку". Билтен је штампан у тиражу од 840 примерака, од којих је 400 примерака дистрибуирано невладиним организацијама и појединцима на адресе ICVA-иног директоријума. Преостале примерке, заинтересоване организације и појединци могу подићи у канцеларијама Удружења "Свети Спас", а публикација је постављена и на сајту ове организације, на адреси www.svetispas.org.

БОЖУР

СИТО ШТАМПА ЗА МИЛОША

У сарадњи с америчком хуманитарном организацијом "ACDI-VOCA", удружење "Божур", наставља реализацију пројекта "Покрените свој посао". Одобрено је укупно петнаест пројеката у оквиру којих ће расељена и избегла лица регистровати свој посао и на тај начин покушати да се економски осамостале. Пет породица већ је основало своја предузећа и њима је испоручена опрема, док је за осталих десет регистрација у току. Очекује се да до краја овог месеца и они добију сву потребну документацију, како би могли кренути у самостални бизнис.

Двадесетогодишњи **Милош Цветковић** је један од оних расељених лица, који је преко удружења "Божур", добио опрему за сито штампу. Можда, овај пример не бисмо одвајали, од других корисника овог програма, да Милош није рођен глувонем. Милош је 1999. године, с млађим братом Урошем, мајком и оцем, деком и баком,

због већ свима познатих догађаја, напустио родни Урошевац и ново пребивалиште пронашао у Смедеревској Паланци. Непосредно по доласку, завршио је средњу школу за глувонема лица у Крагујевцу, смер за књиговеца, и то с одличним успехом. Као најбољи ђак ове школе, Милош је био примљен и код престолонаследника Александра Карађорђевића, што с поносом истичу чланови његове породице. Том приликом добио је вредан поклон. Друштвено је активан, како кроз акције које проводи Клуб глувонемих у Смедеревској Паланци, тако и на спортском плану. Да успешно комуницирамо с Милошем, помогао нам је његов брат Урош. Много му значи што је покренуо свој посао. Већ је регистровао радњу, платио обавезе и почео да ради. Занимљиво је напоменути, да је први посао урадио штампајући рекламу својим родитељима, који се баве производњом и продајом пецива. Планира да ради натписе на роковницима, мајицама, упаљачима и друге послове за које се укаже потреба. У послу му највише помаже брат који ради припрему, док му сви чланови породице пружају подршку. Милош сматра да ће у овом послу пронаћи себе. На крају нашег сусрета, замолио нас је да напишемо да се захваљује удружењу "Божур" и представницима ACIDI-VOCA, који су му пружили прилику за то. Истовремено, Славица Милуновић из удружења "Божур", каже да се сарадња с Милошем неће завршити на овом пројекту, најављујући да ће и ово удружење своје рекламне материјале штампати управо код Милоша Цветковића.

СРЕЋНА ПОРОДИЦА

С КЊИГОМ ЈЕ И "ЗИМА" ТОПЛИЈА

У канцеларији "Срећне породице" настављају се пројектне активности, али квалитетно трају и оне активности Удружења које немају материјалну подршку. Мини-библиотека од 100 књига, колико је имала у почетку, проширује се захваљујући пријатељима Удружења. Пројекат "С књигом је све другачије" је подржала Међународна Православна Добротворна Организација (ИОСС), још приликом његовог формирања. Тада су жене, расељене са Косова и Метохије, почеле да се друже са књигом, а сада, у четвртој години трајања, те књиге чита трећа генерација млађих и средовечних, али и старијих жена. Књиге су углавном оптимистичног садржаја који утиче на позитиван став о животу и олакшава однос према тренутним проблемима. Наравно, ту су и књиге о кувању, као и приручници за вез и плетење. Има, дакле "за сваког по нешто". Када дођу да замене књигу, што себи намећу као посебну церемонију, оне имају прилику да се сретну, размене мисли и информације, а такође да у "Срећној породици" сазнају новости и понесу Билтен за додатно читање. То потврђује и **Десанка Петковић**(53) расељено

лице из Приштине. Она каже, да врло често навраћа у канцеларију удружења "Срећна породица", да је прочитала много књига, али да овде често наврати само да би чула и новости везане за расељена лица.

Од добротвора, који су обогатили библиотеку "Срећне породице" треба истаћи Матицу српску из Новог Сада, Нишки културни центар и песникињу **Мињу Илијеву**, као и **Славку Војиновић**, преводиоца и хуманисту, која је поклонила књиге за децу. Тако се читалачки круг увећава. Деца се радују, да са својим мајкама, дођу у "Срећну породицу" јер ту увек, поред књига, постоји прибор за писање и бојење. Многе лепе поруке красе зидове овог тоглог простора.

За Задушнице на Косову и Метохији

Како живот не чине само лепе ствари, већ и оне тешке које значе скидање терета са душе, грађани који су из Приштине отишли на различите стране, желе да за Задушнице походе гробове својих покојника. Већ две године траже пут и налазе га и преко удружења "Срећна породица". Они ће 5. марта, као и многа расељена лица из централне Србије, у организацији Координационог центра, посетити гробље у Приштини, али и у Пећи, Истоку. Клини, Обилићу, Урошевцу, Призрену...

ЈОРДАН НИКОЛИЋ ПЕВАЧ ИЗВОРНИХ НАРОДНИХ ПЕСАМА СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ ОВИХ ДАНА ОБЕЛЕЖАВА

ЧЕТРДЕСЕТ ПЕТ ГОДИНА УМЕТНИЧКОГ РАДА

Јордан Николић, наш познати певач изворних народних песама и човек који годинама изводи и чува, може се слободно рећи, културно благо Срба с простора Косова и Метохије, обишао је крајем прошле године, са петочланом делегацијом, на позив Културно-просветне заједнице Косова и Метохије, Косовску Митровицу, Грачаницу, Приштину, Средачку Жупу, Призрен и манастир Соколицу.

Био је то разлог више да поразговарамо с господином Николићем о његовим утисцима са овог путовања.

- Потичем с крајњег југа Србије, из Призрена, најјужније тачке земље Србије, Призрен је мој родни град - с поносом истиче своје порекло Јордан Николић. Прича нам, с великим узбуђењем, да му је изузетно драго што је имао прилике да обиђе просторе читавог Косова и Метохије,

поготово родни Призрен. Ове године Јордан Николић, обележава 45 година уметничког рада па због тога разговор "скрећемо" на теме које Јордан највише воли.

- Тачно је да ових дана пуних 45 година музичког деловања. Певам искључиво изворне песме које су настале на просторима Косова и Метохије. Песме српског народа и из других крајева су толике лепе и разноврсне, али нека ми не буде замерено ако кажем, можда, мало и субјективно, да је песма која је настала на простору Косова и Метохије, нешто најлепше што је српски народ створио када је о песми реч - збори Николић и додаје:

- Срећом, никад ми није пало на памет да почнем да певам неке друге видове музике. Ни један народ на свету не одрче се својих корена, свог идентитета. У последње време нешто се на том плану дешава, у позитивном смислу. Има људи и међу певачима и обичног народа који се све више окреће својој традицији, својим коренима. Надам се, да неће проћи много, да ћу ја доживети, још као певач, да изворна песма почне да потискује новокомпановану музику. Чини ми се да се то већ полако и остварује - каже Николић, подсећајући на неке историјске чињенице.

Николић наводи, да је још Стефан Немања, оставио свом народу "Завештање о језику и песми", које у овом времену, после 800 година није изгубило на актуелности. У овој поруци, коју је забележио Свети Сава, Стефан Немања каже: "Као што птица никад не изневери свој пев,

тако ни један народ не може певати туђим гласом ни туђу песму. Није зло знати ни чути туђу песму, зло је заборавити и не знати своју. Тешко ономе који своју песму не пева јер песма је чудо. Чедо моје, Србија је тамо докле допире наша песма и свирка и пазите добро да вам пред кућом никад не засвира туђа песма и заигра туђе коло". Видите колико су далеко видели наши преци - каже Николић, који је приликом боравка на Косову и Метохији обишао и манастир Свети Архангели.

ИЗЛОЖБА "ТРАГОВИ У ВРЕМЕНУ"

Удружење "Свети Спас" је све своје активности, у периоду од августа 2000. до јануара 2005. године бележило видео и фото записом. Као производ такве активности, је мултимедијално представљање трагова у времену ове организације у наредном периоду. Припремљена је изложба фотографија под називом "ТРАГОВИ У ВРЕМЕНУ 2000-2005.", чија се поставка за сада планира у Београду, Нишу и Алексинцу. Организацију изложбе у Нишу и Алексинцу помаже Архив Ниша у сарадњи са Међуопштинским историјским архивом Призрена.

Поставка садржи преко 150 фотографија са биласка призренског региона (ИДИ-ВИДИ посета, мартовског погрома, реконструкције и повратка). Фотографије су формата 20x30 и 30x40 см. Поред фотографија, биће изложена стара и нова карта Призрена (формата 100 см x 70 см) и део УНМИК-ових докумената, везаних за Призрен.

Активност директно не подржава никакав пројекат, нити финансијска средства, али је Удружење спремно да заинтересованим организацијама изађе у сусрет, уколико

Свечано отварање изложбе "Трагови у времену" одржаће се 26. марта у 18.00 у Дому Војске у Нишу. Ова изложба трајаће од 26-30. марта, а велику помоћ око организације ове изложбе пружили су Историјски архив града Ниша, Међуопштински историјски архив Призрена и Историјски архив Косова и Метохије.

могу обезбедити минимална финансијска средства за праћење ове активности (превоз фотографија, изложбени простор, процедуру отварања изложбе).

Позивају се организације и појединци заинтересовани за преузимање организације изложбе у њиховим местима да своје податке доставе сарадницима канцеларије "Свети Спас", како би били позвани на планиране изложбе у Београду, Нишу и Алексинцу.

ПРЕДСТАВНИЦИ UNHCR-А ПОСЕТИЛИ КАНЦЕЛАРИЈУ УНИЈЕ ИРЛ

НАСТАВАК УСПЕШНЕ САРАДЊЕ

Унија удружења ИРЛ са Косова и Метохије и у наредних осам месеци наставиће реализацију пројекта побољшања информисаности расељеничке популације, који је финансиран од стране UNHCR-а. Непосредно по потписивању новог уговора о сарадњи, представни-

Са састајком у канцеларији Уније

ци UNHCR-а **Давор Рако**, национални службеник за правну заштиту београдске канцеларије ове међународне организације и **Милена Петровић-Браутен**, задужена за питања расељених лица, у разговору с **Владимиром Черечином**, извршним директором Уније разговарали су о даљој међусобној сарадњи.

-Расељена лица, у овом тренутку, представљају један од приоритета рада мисије UNHCR-а у Србији и Црној Гори - рекао је том приликом Рако. - UNHCR је сличне састанке одржао и са пред-

ставницима Координационог центра, другим расељеничким удружењима, као и са међународним организацијама које се баве проблематиком решавања питања расељених лица. Теме разговора односе се на функционисање Општинских радних група за повратак, иди- види посете и сличне активности које се тренутно проводе - истакао је Давор Рако, додавши да је UNHCR-у изузетно стало до јачања капацитета цивилног сектора, који би требало да буде стуб сарадње са расељеничким удружењима. Представници UNHCR-а изразили су задовољство са досадашњом сарадњом са Унијом на пројекту информисаности. У конструктивном разговору, којем је присуствовао и **Жељко Ђекић**, главни и одговорни уредник Билтена Уније, изнесене су и нове идеје, како би прогнана лица са Космета, путем овог гласила, била што боље информисана о актуелној ситуацији у којој се налази расељеничка популација.

О РАСЕЉЕНИМ И НА РАДИО ТАЛАСИМА

ЕМИСИЈА "РАСКРШЋА ЖИВОТА"

Извршна канцеларија Уније, у сарадњи са Међународном православном добротворном организацијом (ИОСС), од 1. марта, наставља пројекат побољшања информисаности расељених лица, који финансира Норвешка црквена помоћ (NCA).

Сваког петка од 15-17 часова на таласима Радија Глас цркве емитује се емисија "Раскршћа живота" у којој се говори о проблемима са којима се у свакодневном животу сусрећу интерно расељена лица, као и о актуелним збивањима везаним за просторе Косова и Метохије. На подручју централне Србије слушаоци Радија Глас цркве ову емисију могу пратити на следећим фреквенцијама: 90 MHz (шире подручје Ваљево), 94 MHz (подручје Чачка), 97,3 MHz (град Београд), 102 MHz (подручје Мачве и Војводине) и 104, 1 MHz (подручје Краљево).

Емисија "Раскршћа живота" реемитује се и на подручју Косова и Метохије посредством таласа КИМ Радија из Чаглавице, суботом у термину од 15-17 часова, а њен садржај могу пратити и слушаоци широм Црне Горе преко таласа Радија Светигора, петком од 16 часова и 30 минута.

Оснивачи и чланице Уније

Божур - Смедеревска Паланка,
Карађорђево 58, тел. 026/ 313-893
e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије- Београд
Македонска 25
тел.: 011/ 3373-841
e-mail: gkim@eunet.yu
www.glaskim.co.yu

Завичај за Њоврашак- Крагујевац
Карађорђево 17
тел.034/ 333-219
e-mail: zavicpo@infosky.net

Јуџ - Краљево, IV Краљевачки
Батаљон, ламела, Кеј Д, локал 10
тел. 036/334-064
e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Спас- Београд
Балканска 25 и Македонска 25
тел.011/ 686-161 011/ 3373-834
e-mail: svetspas@eunet.yu
www.svetispas.org

Срећна породица- Ниш,
Душанов Базар, купола, локал 223
тел. 018/ 547-184
e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија - Београд, извршна канцеларија
Трг Николе Пашића 9/7
тел: 011/3398-705
e-mail: unijakm@eunet.yu
www.unijairl.org

Унија - Канцеларија у Звечану
Бубе Михајловић бб
тел: 028/665-150
e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu

УНИЈА БИЛТЕН- Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Александар Грковић** и **Златко Маврић** (чланови); Технички уредник: **Зоран Ђуричанин**; Фотографије: Унија, Глас Косова и Метохије, Свети Спас, Александрија, Прави одговор.
Адреса редакције: Трг Николе Пашића 9/VIИ, 11000 Београд, тел/факс: 011/339-87-05; e-mail: unijakm@eunet.yu
Штампа: "Флеш", Земун; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак